

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Zawarcie małżeństwa przez pełnomocnika (*matrimonium per procura*) jest wyjątkiem od obowiązującej w polskim prawie rodzinnym zasady jednoczesnej obecności nupturientów w chwili zawierania małżeństwa oraz zasady osobistego składania przez nich oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński. Zgodnie z art. 6 k.r.o. możliwość zawarcia małżeństwa przez pełnomocnika wymaga uzyskania zezwolenia sądu, przy czym zezwolenie to dotyczy zarówno małżeństwa zawieranego w formie wyłącznie laickiej, tj. przed kierownikiem USC albo konsulem, jak i małżeństwa zawieranego w formie wyznaniowej ze skutkami w prawie cywilnym, tj. w sytuacji gdy nupturienti w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu (art. 1 § 2 k.r.o.).

Matrimonium per procura nie jest w Polsce zjawiskiem masowym, w praktyce zdarza się stosunkowo rzadko. Kiedy jednakże taki przypadek już zaistnieje, wywołuje konsternację i stanowi problem w zasadzie dla wszystkich podmiotów, które w procesie tym uczestniczą: dla kierowników USC, sądów, duchownych różnych wyznań a także i samych nupturientów. Taki stan rzeczy w głównej mierze wynika z faktu, że mimo, iż omawiana formuła zawarcia małżeństwa występuje w prawie polskim już od 1946 r. a w wielu wspólnotach religijnych zakorzenione jest od pokoleń, jest materią rozpoznaną nader skromnie.

Podjęty projekt badawczy stanowi próbę uzupełnienia wskazanej luki. W sposób kompleksowy a zarazem szczegółowy podejmuje próbę systematyzacji i analizy przepisów regulujących omawianą materię. Projekt ten ma dwa zasadnicze cele naukowe:

1) Określenie szczegółowych przesłanek, kiedy *matrimonium per procura* w formie wyznaniowej ze skutkami cywilnymi w prawie polskim może mieć miejsce i jak procedurę tę należałoby aplikować.

2) Dokonanie prezentacji i analizy prawa wewnętrznego kościołów i związków wyznaniowych w odniesieniu do których ustawodawca polski dopuszcza możliwość zawierania małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi – tj. prawa wewnętrznego Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, Kościoła Chrześcijan Baptystów, Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego, Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, Kościoła Katolickiego, Kościoła Polskokatolickiego, Kościoła Starokatolickiego Mariawitów, Kościoła Zielonoświątkowego i Gmin Wyznaniowych Żydowskich – w zakresie dotyczącym prawa małżeńskiego.

Pozyskanie, opracowanie i zestawienie (w ramach określonych tematem) prawa małżeńskiego wszystkich kościołów i wspólnot religijnych, w odniesieniu do których ustawodawca polski dopuszcza możliwość zawierania małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi, stanowi pewne *novum* i wydaje się być zabiegiem szczególnie cennym. Prawo wewnętrzne wspólnot religijnych w większości przypadków nie tylko nie jest prawem skodyfikowanym, ale nawet nie jest ujmowane w jednym spójnym zbiorze przepisów. Określenie, co w danej wspólnotcie jest aktem normatywnym i czy daną kwestię prawo owej wspólnoty reguluje, częstokroć samo w sobie jest problematyczne i nastrocza nie lada trudności.

Opublikowanie wyników badań, które zawierałyby prezentację odnośnych norm prawa małżeńskiego każdej z wymienionych wspólnot religijnych (lub też zawierałoby jasną informację, iż dana kwestia w danej wspólnotcie regulowana nie jest), wydaje się być ważne i przydatne zarówno dla praktyki i teorii prawa, jak również ze względów społecznych. Jeśli przyjąć, że podejmując decyzję w przedmiocie zezwolenia określonego w art. 6 k.r.o. sądy winny uwzględniać prawo wewnętrzne danego kościoła czy związku wyznaniowego, to stworzenie sądom (oraz podmiotom zajmującym się obsługą prawną) możliwość sięgnięcia do opracowania, które zawierałoby treść poszukiwanej regulacji jest zabiegiem niewątpliwie pomocnym. Kwestia ta jest dodatkowo o tyle istotna, że żaden z obowiązujących przepisów nie nakłada ani na nupturientów ani na osoby duchowne obowiązku przedstawiania sądowi informacji (zaświadczenia) co do dopuszczalności *matrimonium per procura* w prawie danej wspólnoty, w związku z czym sądy z reguły nie dysponują nie tylko żadnymi informacjami w tym zakresie, ale nawet nie do końca orientują się gdzie, u kogo i w jaki sposób informacje te pozyskać.

W wymiarze społecznym projekt winien przyczynić się do upowszechnienia wiedzy i podniesienia świadomości prawnej w zakresie prawa małżeńskiego wspólnot religijnych działających na obszarze RP, zwłaszcza w odniesieniu do kościołów i związków wyznaniowych mniejszościowych, tj. m.in. polskich mariawitów, kalwinów czy baptystów.

W efekcie finalnym badania naukowe podjęte w ramach tego projektu mają doprowadzić do wydania publikacji (monografii) stanowiącej kompendium wiedzy na temat wskazany w tytule, pomocne zarówno praktykom zajmującym się problematyką małżeńską, jak i teoretykom szeroko pojmowanego prawa rodzinnego.